Supported by:

Federal Ministry
for the Environment, Climate Action,
Nature Conservation and Nuclear Safety

European
Climate Initiative
EUKI

on the basis of a decision
by the German Bundestag

GREEN KICK

Katalog lokalnih klimatskih akcija u praksi

NAJBOLJI SECAP TIMOVI U BOSNI I HERCEGOVINI, CRNOJ GORI I SRBIJI

Katalog dobrih praksi

CRP
CENTAR ZA RAZVOJ I PODRŠKU

FORS MONTENEGRO

smart KOLEKTIV

IMPRESUM

Izdavač: **Centar za razvoj i podršku (CRP), Tuzla**

Partneri na projektu:
- **Fondacija za razvoj sjevera Crne Gore, FORS Montenegro**
- **Smart kolektiv, Srbija**

Publikacija je izrađena u okviru projekta Green Kick, koji finansira European Climate Initiative (EUKI).

EUKI je instrument za finansiranje projekata Njemačkog federalnog ministarstva za okoliš, klimatsku zaštitu, očuvanje prirode i nuklearnu sigurnost (BMUKN).

Godina izdanja: 2026

Supported by:

Federal Ministry
for the Environment, Climate Action,
Nature Conservation and Nuclear Safety

on the basis of a decision
by the German Bundestag

European
Climate Initiative
EUKI

UVOD

Lokalne zajednice kao pokretači klimatske tranzicije

Lokalne zajednice imaju ključnu ulogu u borbi protiv klimatskih promjena. Gradovi i opštine su mjesta gdje se donose odluke o energiji, saobraćaju, urbanom planiranju i upravljanju javnim prostorima – sektorima koji direktno utiču na emisije stakleničkih gasova i kvalitet života građana.

Upravo zato je projekat **Green Kick** pokrenut s ciljem jačanja kapaciteta lokalnih zajednica u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji za planiranje i provođenje klimatskih politika.

U okviru projekta, organizacije civilnog društva i lokalne vlasti radile su zajedno na izradi Akcionih panova održivog upravljanja energijom i prilagođavanja klimatskim promjenama (SECAP), strateških dokumenata koji pomažu gradovima da planiraju smanjenje emisija CO_2 i prilagođavanje klimatskim promjenama.

GREEN KICK PROJEKAT

Projekat Green Kick realizuju organizacije civilnog društva iz tri zemlje regiona:

- **Centar za razvoj i podršku (CRP), Tuzla, Bosna i Hercegovina – vodeći partner**
- **Fondacija za razvoj sjevera Crne Gore, FORS Montenegro, Crna Gora**
- **Smart kolektiv, Srbija**

Cilj projekta je jačanje saradnje između organizacija civilnog društva i lokalnih vlasti u procesu planiranja i provođenja klimatskih politika.

Kroz projekat su formirani zajednički timovi organizacija civilnog društva i jedinica lokalne samouprave, koji su radili na analizi emisija, procjeni klimatskih rizika i definisanju konkretnih mjera za smanjenje emisija i prilagođavanje klimatskim promjenama.

Akcioni planovi održivog upravljanja energijom i prilagođavanja klimatskim promjenama (SECAP) i Sporazum gradonačelnika - COVENANT OF MAYORS

Strateško planiranje kao temelj lokalne dekarbonizacije

Akcioni plan održivog upravljanja energijom i prilagođavanja klimatskim promjenama (SECAP) predstavlja ključni strateški dokument za lokalne vlasti koje žele sistemski pristupiti smanjenju emisija stakleničkih gasova i prilagođavanju klimatskim promjenama.

SECAP se izrađuje u skladu sa metodologijom inicijative Sporazum gradonačelnika za klimu i energiju, Covenant of Mayors for Climate and Energy – najveće evropske mreže i gradova i opština posvećenih klimatskoj i energetskoj tranziciji.

U okviru projekta Green Kick izrađeno je 17 SECAP dokumenata za gradove i opštine u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji.

EVALUACIJA SECAP DOKUMENATA

Od ideje do priznanja – izbor najboljih timova

U novembru 2025. godine provedena je evaluacija svih izrađenih SECAP dokumenata. Evaluaciju je izvršila nezavisna stručna komisija, koja je analizirala:

- **kvalitet analize emisija stakleničkih gasova**
- **realističnost i ambicioznost planiranih mjera**
- **uključenost lokalnih aktera**
- **kvalitet saradnje između organizacija civilnog društva i lokalnih vlasti.**

Na osnovu rezultata evaluacije odabrana su tri najbolja SECAP tima, po jedan u svakoj državi.

NAGRADA ZA NAJBOLJE TIMOVE -

Nagrade i pilot investicije

Konkretne klimatske mjere u praksi

Kako bi se podržala implementacija konkretnih klimatskih mjera, projekat Green Kick je predvidio finansijsku nagradu za najbolje SECAP timove.

Svaka od tri pobjedničke lokalne zajednice dobila je grant u iznosu od 6.000 eura za realizaciju male pilot investicije koja doprinosi klimatskoj akciji i promociji održivih rješenja u javnom prostoru.

GREEN KICK

NOVI PAZAR – REPUBLIKA SRBIJA

PAMETNA URBANA KLUPA

Lokalnoj samoupravi Novog Pazara svečano je uručen grant u okviru projekta Green Kick, nakon što je Akcioni plan održivog upravljanja energijom i prilagođavanja klimatskim promenama (SECAP) ovog grada proglašen najuspešnijim u Republici Srbiji. Kao priznanje za ostvarene rezultate u izradi i sprovođenju ovog značajnog strateškog dokumenta, Gradu Novom Pazaru dodeljen je namenski grant u vrednosti od 6.000 evra. Sredstva su iskorišćena za nabavku i postavljanje solarne pametne klupe, savremenog i održivog rešenja koje građanima pruža dodatne pogodnosti, a istovremeno promoviše energetsku efikasnost i korišćenje obnovljivih izvora energije.

Svečana ceremonija uručenja održana je 22. maja u Novom Pazaru, uz prisustvo predstavnika lokalne samouprave, predstavnika partnerske organizacije Smart Kolektiv, direktora Nevena Marinovića i projektne koordinatorke Tanje Vučetić, kao i predstavnika institucija koje su učestvovale u realizaciji aktivnosti. Ovaj događaj predstavlja važnu potvrdu uspešnog rada gradskog tima na planiranju i sprovođenju mera usmerenih ka održivom razvoju, zaštiti životne sredine i unapređenju kvaliteta života građana.

Priznanje koje je Novi Pazar dobio rezultat je posvećenog rada na izradi Akcionog plana održivog upravljanja energijom i prilagođavanja klimatskim promenama (SECAP), dokumenta koji predstavlja osnovu za dugoročno i sistematsko planiranje aktivnosti u oblasti energetske efikasnosti, obnovljivih izvora energije i prilagođavanja klimatskim promenama.

Dobijena nagrada nije samo priznanje za dosadašnje rezultate, već i podsticaj za nastavak aktivnosti koje imaju za cilj stvaranje održivijeg, energetski efikasnijeg i ekološki odgovornijeg urbanog okruženja. U tom smislu, odluka da se grant sredstva ulože u nabavku solarne pametne klupe predstavlja primer kako se simbolična nagrada može pretvoriti u konkretan benefit za građane.

Solarna pametna klupa postavljena u Novom Pazaru predstavlja spoj moderne tehnologije, funkcionalnosti i održivosti. Napaja se isključivo energijom dobijenom iz solarnih panela, bez potrebe za priključenjem na električnu mrežu, čime se direktno promoviše korišćenje obnovljivih izvora energije. Građanima je omogućeno punjenje mobilnih telefona, tablet uređaja, laptop računara i električnih bicikala, što ovu klupu čini posebno korisnom u svakodnevnom životu.

U narednom periodu biće obezbeđena i internet konekcija, čime će njena funkcionalnost biti dodatno unapređena.

Šefica Odseka za komunalne poslove Gradske uprave Novi Pazar, Malića Plojović, koja je nadležna za praćenje realizacije projekta, istakla je da je izbor upravo ove vrste nagrade bio pažljivo promišljen. Prema njenim rečima, cilj je bio da se odabere rešenje koje će biti inovativno, javno dostupno, korisno za građane i istovremeno usklađeno sa principima energetske efikasnosti.

„Odabrali smo ovu solarnu pametnu klupu jer smo želeli da to bude nešto inovativno, javno dostupno i vidljivo, a da pritom ne narušava ambijent prostora u kojem je postavljena. Želeli smo da građani imaju direktnu korist od nagrade koju je grad dobio, ali i da kroz svakodnevno korišćenje ovog sadržaja budu podstaknuti da razmišljaju o značaju obnovljivih izvora energije i energetski efikasnih rešenja“, istakla je Plojović.

Postavljanje ove vrste urbane opreme ima višestruki značaj. Osim što građanima pruža praktične usluge, pametna klupa predstavlja i edukativni alat koji doprinosi podizanju svesti o održivom razvoju. Njeno prisustvo u javnom prostoru podseća na činjenicu da savremeni gradovi sve više primenjuju zelene tehnologije kako bi smanjili negativan uticaj na životnu sredinu i povećali kvalitet života svojih stanovnika.

Poseban značaj ovakva investicija ima za Novi Pazar, grad koji poslednjih godina beleži rast broja posetilaca i turista. Mogućnost da se na javnom mestu napune mobilni uređaji ili pristupi internetu predstavlja dodatnu pogodnost kako za građane, tako i za goste grada. Upravo zbog toga gradska uprava razmatra mogućnost postavljanja još jedne solarne pametne klupe na drugoj lokaciji, u skladu sa potrebama građana i daljim razvojem urbane infrastrukture.

Prve reakcije građana na postavljanje solarne klupe veoma su pozitivne. Posebno interesovanje pokazali su mladi, koji svakodnevno koriste savremene digitalne uređaje i prepoznaju značaj ovakvih inovacija u javnom prostoru. Pozitivni komentari potvrđuju da postoji potreba za većim brojem sadržaja koji kombinuju tehnologiju, funkcionalnost i održivost.

Uspeh Novog Pazara u okviru projekta Green Kick posebno dobija na značaju kada se posmatra kroz širi kontekst klimatskih promena i energetske tranzicije. Gradovi širom Evrope suočavaju se sa izazovima koji se odnose na povećanu potrošnju energije, rast emisije gasova sa efektom staklene bašte i potrebu za prilagođavanjem klimatskim promenama. Upravo zbog toga strateški dokumenti poput SECAP-a imaju ključnu ulogu u planiranju budućeg razvoja lokalnih zajednica.

Akcioni plan održivog upravljanja energijom i prilagođavanja klimatskim promenama omogućava lokalnim samoupravama da identifikuju najveće izvore emisije, definišu ciljeve za njihovo smanjenje i planiraju konkretne mere koje će doprineti efikasnijem korišćenju energije. Pored toga, SECAP obuhvata aktivnosti usmerene na povećanje otpornosti zajednice na posledice klimatskih promena, uključujući ekstremne vremenske uslove, toplotne talase, suše i druge izazove koji postaju sve prisutniji.

Kroz sprovođenje mera predviđenih ovim planom, Novi Pazar nastavlja da razvija odgovoran pristup upravljanju resursima i unapređenju životne sredine. Istovremeno, grad pokazuje da održivi razvoj nije samo dugoročni cilj, već proces koji podrazumeva konkretne aktivnosti i vidljive rezultate. Solarna pametna klupa jedan je od primera kako strateška dokumenta i razvojni projekti mogu biti pretočeni u rešenja koja građani svakodnevno koriste.

Priznanje dodeljeno Novom Pazaru potvrđuje da grad uspešno prati savremene evropske trendove u oblasti energetske efikasnosti i održivog razvoja. Ono predstavlja rezultat zajedničkog rada lokalne samouprave, stručnih službi i svih partnera uključenih u projekat, ali i podstrek za buduće aktivnosti koje će doprineti stvaranju zelenijeg, otpornijeg i kvalitetnijeg urbanog okruženja.

Novi Pazar ovim uspehom potvrđuje svoju opredeljenost da kroz inovacije, odgovorno upravljanje energijom i primenu održivih rešenja nastavi da unapređuje kvalitet života građana, istovremeno gradeći temelje za održivu budućnost narednih generacija.

NIKŠIĆ – CRNA GORA

SAVREMENA ENERGETSKI EFIKASNA KOMUNALNA OPREMA

Opština Nikšić nagrađena je za najbolji SECAP tim u Crnoj Gori.

U cilju realizacije konkretnih mjera, grant sredstva Evropske klimatske inicijative (EUKI) kombinovana su sa sredstvima Opštine Nikšić i lokalnog komunalnog preduzeća DOO „Komunalno“ Nikšić. Nakon što je SECAP Opštine Nikšić proglašen najuspješnijim među planovima izrađenim u okviru projekta, Opštini je dodijeljen namjenski grant od 6.000 €, Opština je obezbijedila dodatnih 8.000 €, a Komunalno preduzeće još 6.000 €.

Zahvaljujući zajedničkom ulaganju, nabavljena je savremena akumulatorska oprema za održavanje javnih površina – uključujući duvače, trimere, testere, makaze, baterije i prateća dodatna opremu – ukupne vrijednosti 20.000 eura. Nova oprema omogućava efikasnije održavanje javnih površina uz manju potrošnju energije, smanjene emisije štetnih gasova i značajno niži nivo buke. U odnosu na uređaje koji koriste fosilna goriva, riječ je o ekološki prihvatljivijem, tišem i savremenijem rješenju koje doprinosi unapređenju kvaliteta urbanog prostora i životnog ambijenta.

„Nikšić je već prepoznat kao šampion zelene tranzicije u Crnoj Gori i ovakvim projektima potvrđujemo taj status, ali i našu obavezu da nastavimo u tom pravcu. Posebno mi je drago što su u realizaciji učestvovali i Opština i Komunalno preduzeće, jer to pokazuje zajedničku odgovornost i posvećenost”. Marko Kovačević, predsjednik Opštine Nikšić

Ova inicijativa pokazuje kako kvalitetno strateško planiranje, uz partnerski pristup i zajednička ulaganja, može dovesti do konkretnih i vidljivih rezultata na lokalnom nivou – unapređujući kvalitet života građana i doprinoseći održivoj i klimatski otpornijoj budućnosti.

M18 FUEL

M18 FUEL
Milwaukee
M18 FBLG2
FUEL
M18 FUEL

GREEN KICK
ZELENA TRANZICIJA NEMA ALTERNATIVU

GREEN KICK
ZELENA TRANZICIJA NEMA ALTERNATIVU

ŽIVINICE – BOSNA I HERCEGOVINA

SOLARNO DRVO U ŠKOLSKOM DVORIŠTU

Grad Živinice nagrađen je za najbolji SECAP tim u Bosni i Hercegovini.

Sredstva iz EUKI grant programa iskorištena su za nabavku i instalaciju solarnog drveta u dvorištu Mješovite srednje škole u Živinicama.

Svečana ceremonija primopredaje održana je 8. jula u Živinicama, uz prisustvo predstavnika lokalne samouprave, škole i predstavnika vodeće partnerske organizacije Centar za razvoj i podršku CRP iz Tuzle, kao i predstavnika medija te institucija koje su učestvovale u realizaciji aktivnosti.

Solarno drvo predstavlja inovativnu instalaciju koja proizvodi električnu energiju iz sunčeve energije i omogućava punjenje mobilnih telefona i drugih elektronskih uređaja.

Osim praktične funkcije, ova instalacija ima i važnu edukativnu ulogu, jer učenicima i građanima približava mogućnosti korištenja obnovljivih izvora energije u svakodnevnom životu.

Predstavnik Grada Živinice – Fahrija Hergić, koordinator tima za izradu SECAP-a: "Solarno drvo predstavlja mali, ali važan korak ka energetski osviještenoj zajednici i poticaj za podizanje ekološke svijesti."

ZNAČAJ LOKALNE KLIMATSKE AKCIJE

Primjeri iz Živinica, Novog Pazara i Nikšića pokazuju da lokalne inicijative mogu imati konkretan uticaj na klimatsku akciju.

Male investicije, kada su povezane sa strateškim planiranjem i uključivanjem lokalne zajednice, mogu postati važni koraci ka održivoj i klimatski odgovornoj budućnosti.

ZAKLJUČAK

Rezultati koji pokazuju put naprijed

Projekat Green Kick pokazao je da saradnja između organizacija civilnog društva i lokalnih vlasti može značajno unaprijediti kvalitet klimatskih politika na lokalnom nivou.

Pilot aktivnosti predstavljene u ovoj publikaciji predstavljaju prve korake ka implementaciji SECAP planova i mogu poslužiti kao inspiracija drugim gradovima i opštinama u regionu.

Supported by:

Federal Ministry
for the Environment, Climate Action,
Nature Conservation and Nuclear Safety

European
Climate Initiative
EUKI

on the basis of a decision
by the German Bundestag

Katalog Lokalna klimatska akcija u praksi pripremljen je u okviru projekta „Green Kick" koji implementira Centar za razvoj i podršku CRP iz Tuzle, Bosna i Hercegovina, u partnerstvu sa Fondacijom za razvoj sjevera Crne Gore iz Nikšića i Smart kolektivom iz Beograda, Srbija. Projekat je dio Evropske klimatske inicijative (EUKI) (https://www.euki.de/en). EUKI je instrument za finansiranje projekata Njemačkog federalnog ministarstva za okoliš, klimatsku zaštitu, očuvanje prirode i nuklearnu sigurnost (BMUKN). EUKI konkurs za projektne ideje sproveo je Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH. Sveobuhvatni cilj EUKI-ja je poticanje klimatske saradnje unutar Evropske unije (EU) kako bi se smanjile emisije stakleničkih plinova.

Sadržaj ovog dokumenta ne odražava nužno stavove EUKI-a, BMUKN -a, GIZ-a i partnera.